కథానిక

విమోచనం

జగన్మోహన్ రావు

పంజరం ముందు నిర్ఘాంతపోయి చూస్తూ నిలుచున్నాడు శాస్త్రి. ప్రతిరోజూ సాయంత్రం ఆఫీసునుంచి వచ్చినవెంటనే పంజరం దగ్గరకు వెళ్లేవాడు. "లక్ష్మీ" అని పిలుస్తే, "మంచినీళ్లు కావాలా!" అని అడిగేది. పంజరం లోపలంతా ఉత్సాహంతో తిరిగేది. అతను తలుపు తీయగానే చేతిమీద నిలుచునేది. భుజాలమీద కెక్కేది. దాని రెక్కలను నిమిరేవాడు. జేబులోనుంచి ఆపిల్ పండు తీసి యిచ్చేవాడు. "లక్ష్మి" పండుతింటున్నంతసేపూ ఆనందపడేవాడు. అటువంటిది ఆనాడు సాయంత్రం శాస్త్రిని చూసినా కదలిక లేకుండా పంజరంలో ఉండిపోయింది. అతను పలకరించినా మాట్లాడలేదు. ఆపిల్ పండు చూసినా బయటకు రాలేదు. ఉదయాన ఆఫీసుకు వెళ్తుంటే అతనితో కులాసాగా కబుర్లు చెప్పింది. ఇంతలోకే యిలా మారేసరికి శాస్త్రికి ఆశ్చర్యం వేసింది. చాలాసేపు ఆలోచించి కారణం తెలుసుకోలేక నిద్రపోయాడు ఆరాత్రి.

మూడు నెలలకు పూర్వం ఒక కోయవాడి దగ్గర కొన్నాడు ఆ చిలుకని. శాస్త్రి యిచ్చిన డబ్బుకోసం ఆశపడ్డాడుకాని లేకపోతే ఆ చిలుకని ఆనాడే తనఆహారం చేసుకొనేవాడు కోయవాడు. శాస్త్రి ఇంట్లో పిల్లలతోబాటు తానుకూడా దానికి మాటలు నేర్పేవాడు. అతనికి చిలుక రావటం శుభసూచకంగానే తోచింది. అప్పటినుంచి "లక్ష్మి" అని పిలుస్తుండేవాడు. అదికూడా శాస్త్రిదగ్గర చనువుగా ఉండేది. అతనన్న మాటల్లా తడుముకోకుండా తిరిగి అనేది. దానికి పెట్టకుండా ఇంట్లో ఎవ్వరూకూడా ఏమీ తినేవారు కాదు. మొదట్లో పంజరం విరగకొట్టాలనే ధృఢనిశ్చయంతో ఉండేది. ఒక్కసారి తన ప్రపంచం అంతా చిన్నదైపోయి తన రెక్కలనైనా విప్పనీయక ఊపిరి ఆడకుండా చేసేసరికి చాలా ఆరాటపడింది. కొంతకాలం ఎవ్వరేం పెట్టినా తినేది కాదు. క్రమేపీ తన ప్రయత్నాలన్నీ మానుకుంది. తనని బంధించిన ఊచలతోనే ఆడుకోటం మొదలెట్టింది.

ఆరోజు మధ్యాహ్నం లక్ష్మికి మూడునెలల జీవితంలో మర్చిపోయిన అనుభవం కలిగింది. తన జాతివాటినుండి విడదీయబడి సహజత్వాన్ని కోల్పోయి ఒక నూతన వాతావరణంలో కొత్త ఆటలు, మాటలు నేర్చుకొన్న లక్ష్మికి పునర్జన్మ కలిగినట్లయింది. ఎక్కడో తన పూర్వపు కూతల ధ్వని వినిపించింది. మరో చిలుకకూడా తనలాగే ఇంకో యింట్లో పంజరంలో ఆడుకుంటున్నదేమో అనుకొని దానిమ్మగింజల్నించి దృష్టి మరల్చలేదు. ఆ ధ్వని అంతకంతకు దగ్గరకు వస్తోన్నట్లుంది. ఆ ధ్వనిలో తానెరుగనటువంటి శోభ, శ్రావ్యత ఉన్నాయి. తల పైకెత్తి చూసింది. ఇంకో చిలుక కనిపించింది. తనవంక జాలిగాను, తీక్ష్ణంగాను చూస్తోంది. దానికేసి కొంతసేపు చూసేసరికి తన అవస్థను మరిచిపోయింది లక్ష్మి. తన రెక్కలను యజమాని దువ్వుతూంటే ఎంతో గర్వపడేది. ఇప్పుడా రెండో చిలుకను చూడగానే దాని రెక్కలు చాలా అందంగా కనిపించాయి. దానిలో ఉన్న యౌవనం తనలో లేదనిపించింది. విచ్చలవిడిగా గంతులేస్తూ, ముక్తకంఠంతో అది కూస్తోంటే తన దుస్థితి అర్థమయింది. దాని భాష కొత్తగా వుంది. కాని అపారమైన ఆనందం కలిగింది ఆ క్షణంలోనే. ఆ చిలుకను దగ్గరగా రమ్మని పిలవటానికి నోరు తెరిచింది. కాని అది అంతకుమించి దగ్గరకు రావటానికి భయపడుతున్నట్లు జంకుగా చూసింది. ఇనప ఊచల్తో కట్టబడిన పంజరం కోయవాడి బాణంకంటె కఠినంగా కనపడింది దానికి. అయినా లక్ష్మి తిరిగి ప్రాధేయ

పడే సరికి జాలికలిగి చుట్టూ పరకాయించి చూస్తూ ముందుకు వాలింది.

"నే నిక్కడున్నట్లు ఎలా తెలిసింది?" అంది లక్ష్మి.

"నీకోసం అడవులన్నీ తిరిగాం; మనవాళ్ళింకా తిరుగుతూనే ఉన్నారు. నర్నో ధనవంతుడి సేవకుడు పట్టుకోటాని కని తరుముకొస్తుంటే తప్పించుకొంటూ యీ వైపువచ్చా."

"పోనీ నువ్వుకూడా నా దగ్గరకు వచ్చెయ్యరాదూ!" అంది లక్ష్మి.

"ఇందుకోసమే నా యిన్నాళ్ళూ నీకోసం అడవుల్ని, తోటల్ని గాలించింది? నువ్వే తప్పించుకురా" అని ఆవేశంతోను, ఆతుత్రితోను జవాబు చెప్పింది.

"ఎందుకూ? ఇక్కడ బాగానే వుంది. శ్రమ లేకుండా అన్నీ తింటూ, భయం లేకుండా నిద్రపోతున్నాను. అబ్బ...ఆ పిల్లలు రాళ్ళు రువ్వటం, ఆ బాణాలు పక్కనించే దూసుకొని పోవటం తల్చుకుంటూంటే...! సరే గాని మన వాళ్ళంతా కులాసాగా ఉన్నారా ?"

"ఆఁ. నీ చెల్లెలికి పెళ్ళి కూడా అయింది. మొగుడితో చిట్టడవిలోకి పోయింది. ఆ చెట్ల గుంపులో మనుష్యుడి భయంలేకుండా కొన్నాళ్ళు సుఖపడతారు."

లక్ష్మికి పట్టరాని సంతోషం కలిగింది. తన చెల్లెలు పెళ్ళి చేసుకుంది. అడవుల్లో ఆకై, పువ్వుల్లో పువ్వై అడవికి రాణిగా ఉందన్నమాట. తనో? తన ప్రపంచం? మనస్సులో భారం అధికమైంది. ఒక్కసారి తన పూర్వపు పంచరంగుల ప్రపంచంలోకి పోవాలని ఎగరబోయింది. రెక్కలు టపటప కొట్టుకొని పంజరంలో క్రింద పడింది.

తీరనివ్యథతో "నువ్వే నాదగ్గర ఉండరాదూ?" అని అడిగింది తిరిగి.

"దాస్యం అలవాటైపోయి, ఎంగిలి కూడు రుచిస్తోంది నీకు. చూడు, నీకు జ్ఞాపకం లేదూ? ఒకరోజు మనం యిద్దరం ఆ తోటలో దానిమ్మ పండ్లు తింటూంటే, తోటకాపరి కొట్టబోయాడు. అప్పుడు మనం ఎగిరిపోయి కొంతసేపటికి తిరిగి వచ్చి అతను నిద్రపోతుంటే ఎక్కడ లేస్తాడో అనే భయంతోనే ఆ పండులోని గింజల్ని తినేశాం. తర్వాత ఎప్పుడో దానిమ్మకాయల్ని కోసి డొల్లగా ఉండటం చూసి యజమాని ఏమంటాడోనని భయపడిపోయాడతను. అంత భయపడుతున్నా మన గూళ్ళలోకి పోయిన తర్వాత ఎంత హాయిగా ఉండేది ? రా, పోదాం. నీ యజమాని నిన్ను చేతిమీద ఎక్కించుకొన్నప్పుడు ఒక్కసారిగా ఎగిరి రా."

"చూడు, నా యజమాని నన్నెంతో ఆదరంతో చూస్తున్నాడు. నేను మోసం చెయ్యొచ్చా అతన్ని ?"

ఆ మగచిలుకకి కోపం వచ్చింది.

"మనుష్యుల్లో స్నేహం చేసి కూడా వాళ్ళకు లేని నీతిని అలవరచుకొన్నావు. నీ యజమాని నీకు అన్యాయం చేయలేదూ ? స్వేచ్ఛగా తిరిగే నిన్ను ఎంత కఠినుడు కాకపోతే యీ యినప ఊచల్లో బంధిస్తాడు? తన ఆనందంకోసం నిన్ను బొమ్మలా చేయలేదూ ? అయినా మనుష్యుడి మీద యింత ప్రేమ ఎలా కలిగిందో నీకు? నీ తోటివారి నుండి విడదీశాడు నిన్ను. నీకు ఆకలి తప్ప మరో వాంఛ లేదనుకొన్న నీ యజమాని మూర్ఖుడనుకోనా, లేక మానవత్వం కోల్పోయాడనుకోనా ? ... అలా చూడు. ప్రకృతంతా నిన్నెలా ఆహ్వానిస్తోందో !"

లక్ష్మికి ఆవేశం కలిగింది. ఇన్నాళ్ళ నుండీ బానిసత్వంలో పొందిన ఆనందం ఒక్కసారి నీచంగా కనిపించింది.

"ఇంక నేను వెళ్ళాలి. ఇంట్లో వాళ్లెవరైనా చూస్తే నా ప్రాణాలు పోయేవరకూ వెంటాడుతారు. రేపు తిరిగివస్తాను. తప్పించుకొనిరా. లేకపోతే యింతటితో మనబాంధవ్యం తేలిపోయినట్లే."

హృదయభారంతో క్రుంగిపోయినా ఆమగచిలుక బలమైన రెక్కలు విప్పి సునాయాసంగా ఎగిరిపోయింది. చెట్ల ఆకుల్లో కలిసిపోయి కనిపించకపోయినా చక్కటి పాటమాత్రం లక్ష్మికి వినిపిస్తోంది. ఆ పాటంటే లక్ష్మికి చాలా యిష్టంగా ఉండేది యిదివరకు. ఇప్పుడు ఆ పాటే మర్చిపోయింది. అకస్మాత్తుగా వినేటప్పటికి ఎన్నో తీయని తలపులు జ్ఞాపకం వచ్చాయి. ఆ పాట వింటూనే కళ్లు మూసుకుంది.

శాస్త్రి వచ్చిన తర్వాతకూడా కళ్లు తెరవలేదు. ఆ ఒక్కరోజు మాత్రం తనచుట్టూ

ఉన్న కృత్రిమ ప్రపంచాన్ని చూడలేను. ఇదివరలో తిరిగిన అనేక అడవుల్లో తిరిగి ఎగరటం మొదలెట్టింది. ఒకప్పుడు దెబ్బలు తగిలి ఏ చెట్టు కొమ్మనో గట్టిగా పట్టుకొని గంటలకొద్దీ స్మృతి తప్పిపోయివుంది. తన చెల్లెలున్న అడవికోసం వెతకటం ప్రారంభించింది. ఎంతో శ్రమపడి చివరకు కనుక్కుంది. దూరంగా ఓ చిటారు కొమ్మపైన మనుష్యుడి చూపు కందకుండా తన ప్రియుడితో ఉంది. తను కూడా అంత ఎత్తు ఎగిరి వాళ్ళను కలుసుకోవా లనుకుంది. ఎంతసేపు ఎగిరినా రెక్కలు నొప్పిపెట్టటం తప్ప తన చెల్లెలూ, ఆమె ప్రియుడూ ఎంతో దూరంలో ఉన్నట్లున్నారు. పైకి వెళ్తున్న కొద్దీ కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి; ఆయాసం ఎక్కువైంది. వృథాప్రయాస అనుకుంది. వాళ్ళిద్దరూ తనని చూడకపోయినా, తానైనా వాళ్ళని చూశానన్న తృప్తితో సంతోషించింది. కొంతసేపటికి తెలియకుండానే రెక్కలు కొట్టుకోటం మానేశాయి. ఎంతో వేగంతో పడిపోతోంది. కింద చూస్తే పర్వతాలు, నదులు, అగాధం! అయినా ప్రాణం గుప్పుకొని గిలగిల కొట్టుకొంటూ చనిపోవటం కన్నా, తిరిగి పంజరంలో ఊపిరి ఆడకుండా బాధింపబడేకన్నా, యింకెక్కడ పడిపోయినా మేలే అనుకుంది. స్వేచ్ఛగా ఎగురుతూ ప్రాణాలు వదిలెయ్యటం కంటె స్వర్గం లేదనుకుంటూ పడిపోయింది.

శాస్త్రి మర్నాడు ఉదయం లేచేసరికల్లా సేవకుడు వచ్చి లక్ష్మి చనిపోయిందని చెప్పాడు. లక్ష్మికి సంబంధించినవి కత్తిరించిన రెక్కలు మాత్రం మిగిలాయి. వాటికికూడా లక్ష్మితోనే స్వస్తి చెప్పాడు.

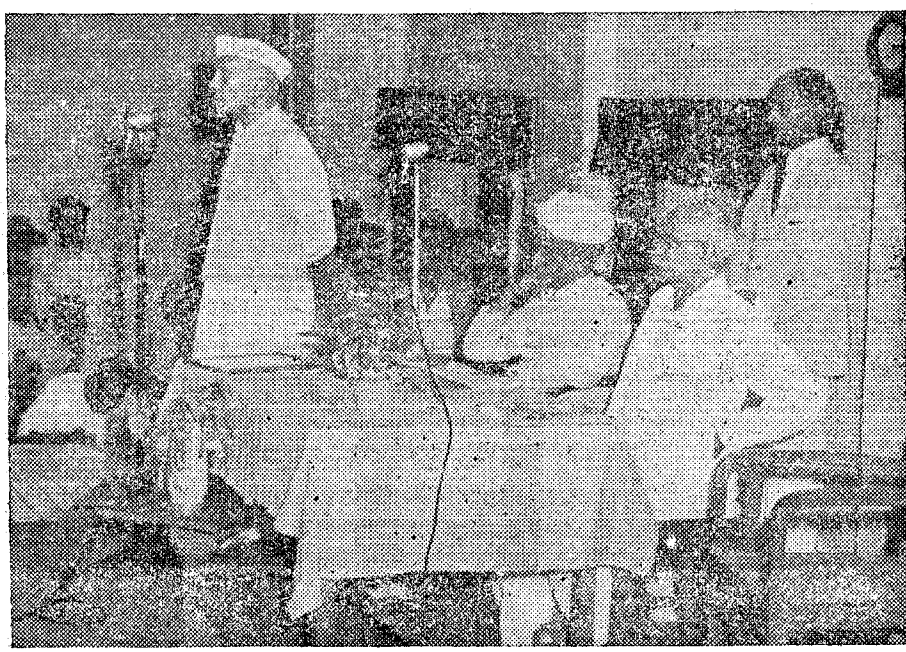

సోవియట్ రష్యాలో ఇండియాప్రభుత్వపు రాయబారిగా నియమితులైన డాక్టర్ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణగారికి ఢిల్లీ ఆంధ్రసభవారు యిటీవల ఏర్పాటు చేసిన వీడ్కోలు సమావేశంలో పండితనెహ్రూ ప్రసంగిస్తున్న దృశ్యం.